

лен да даде и неколку поопширни интервјуа за советската телевизија и печат.

Пред враќањето од СССР учесниците на собирот ги прими амбасадорот на Југославија во СССР другарот Марко Орландиќ при што беа водени подолги разговори за значењето и потребата за натамошна соработка

Оценувајќи ја позитивно работата на Комисијата, југословенскиот амбасадор изрази готовност за секоја натамошна поддршка.

На крајот од својата работа во Москва претставниците на Југословенско-советската комисија потпишаа заеднички протокол во кој се изнесени резултатите од собирот, како и основните насоки за натамошната соработка. Утврдена е исто така и заедничка редакција на мешовитата југословенско-советска комисија, која ќе

работи на подготовката за објавување на поднесените реферати и дискусии на собирот. Според истиот протокол, изнесените реферати и дискусии на собирот во Волгоград, во текот на 1982 година, треба да бидат објавени во посебен зборник во Советскиот Сојуз — на руски, а во Југославија на српско-хрватски јазик.

Да веруваме дека појавата на овој Зборник ќе претставува навистина значаен документиран прилог за третираната проблематика на собирот во Волгоград и пред сè важен документ за гигантскиот придонес на народите на Советскиот Сојуз и на Југославија во победата над фашизмот и за нивната соработка во годините на Втората светска војна.

Растислав ТЕРЗИОСКИ

## **XV ЗАСЕДАНИЕ НА ЈУГОСЛОВЕНСКО-ЧЕХОСЛОВАЧКАТА КОМИСИЈА ЗА ИСТОРИЈА И ЗА НЕЈЗИНОТ НАУЧЕН СОБИР**

XV заседание на Југословенско-чехословачката комисија (понатаму Комисија) за историја и нејзиниот научен собир на тема: **ЈУГОСЛАВИЈА И ЧЕХОСЛОВАЧКА ОД 1929 ГОДИНА ДО РАСПАЌАЊЕТО НА НИВНИТЕ БУРЖОАСКИ ОПШТЕСТВЕНИ, ПОЛИТИЧКИ И ЕКОНОМСКИ СИСТЕМИ**“ се одржа од 19 до 22 октомври 1981 година во Мартин (Словачка), во организација на Чехословачката секција на Југословенско-чехословачка комисија, Словачката матица во Мартин и Институтот за историја на европските социјалистички земји на САН во Братислива.

Заседанието и научниот собир беа посветени на 40-годишнината

на НОБ на народите на Југославија и 60-годишнината на Комунистичката партија на Чехословачка (КПЧ).

Научниот собир работеше во убавата и пријатна сала на Словачката матица во Мартин според предложената програма. Собирот беше отворен од претседателот на Организациониот одбор акад. Јосеф Хрозинчек, директор на Институтот за историја на европските социјалистички земји, и беше поздравен од акад. Вилијам Паевза, претседател на Словачката академија на науките (САН), од претседателот на Околинскиот народен одбор и од претседателот на Словачката матица. Во рамки

те на отворањето изнесоа пригодни зборови претседателот на југословенската и претседателот на чехословачката секција на Југословенско-чехословачката историска комисија д-р Никола Петровиќ и д-р Владислав Штјасни. Сите тие со пригодни искажувања зборуваа за споменатите годишнини, за значењето на југословенско-чехословачката соработка, пред сè на полето на историските науки, за значајната дејност на Југословенско-чехословачката комисија и за Словачката матица. Со избрани зборови позитивно беше оценета 15-годишната дејност на оваа Комисија и нејзините научни собири, меѓу кои беше и тој во Скопје. Сите споменати лица изразија желба и убедување дека досегашната соработка и дејноста на Комисијата успешно ќе се развива, проширува и продлабочува и во иднина и тоа во интерес на зближувањето на народите на Југославија и Чехословачка. На крајот од отворањето на XV заседание претседателот на југословенската секција д-р Никола Петровиќ од името на југословенските присутни историчари му предаде на претставителот на Словачката матица неколку убаво опремени македонски книги за развојот на културата и науката кај нас. Во друга прилика Словачката матица исто им подари на југословенските историчари слични книги.

На научниот собир (кој претставува соодветен дел на заседанието на Комисија) беа изнесени следните реферати: Вилијам Плева опширно зборуваше за КПЧ како раководна сила на антифашистичката борба на чешкиот и словачкиот народ, а Никола Петровиќ изнесе мноштво податоци

и интересни согледувања за државниот преврат на 27 март 1941 во Југославија.

Рефератот на М. Васиќ го третираше растежот на револуционерното движење во Југославија во предвечерието на Втората светска војна. А. Крива реферираше за усилбите на КПЧ за творечката примена на ленинската теорија за социјалистичката револуција во условите на борбата против фашизмот. За КПЧ во Словенија во борбата за акционото единство на работниците зборуваше М. Штипковшек. М. Тодоровски изнесе реферат на тема: „Економските, политичките и националните основи на работничкото движење во Македонија во периодот 1930 — 1941 година“. Ф. Сивак реферираше за загушувањето на буржоаско-демократската слобода на полето на парламентот и борбата на КПЧ против тоа. Рефератот на О. Ивановски носеше наслов: „КПЧ и македонското национално прашање во периодот 1930—1940 година“. Х. Матковиќ изнесе повеќе обележја за шестојануарската диктатура во Југославија. Ј. Харна зборуваше за буржоаските и реформистичките политички партии во времето на нараснувањето на фашистичката опасност. Т. Стојков ги изложи резултатите од парламентарните избори во Југославија како израз на политичкото расположение на бирачите во 1931, 1935 и 1938 година. И. Каменец реферираше за буржоаските и реформистичките политички партии во Словачка во времето на нараснувањето на фашистичката опасност. В. Мелик ги разгледа изборите во Словенија во 1931, 1935 и 1938 година. Р. Поплазаров изнесе реферат на тема: „Економ-

ската и општествено-политичката положба на Македонците во Егејска Македонија во 30-те години на XX век". Интересни и доста значајни податоци изнесе во својот реферат В. Вавра: „Улогата на армијата во политичкиот аспект на буржоаска Чехословачка во 30-тите години“. Ј. Прунк зборуваше за словенската буржоаска политика во 30-те години. Ј. Деак реферираше за внатрешно политичката компонента на Југославија во чехословачката надворешна политика во 30-те години. Ж. Аврамовски ги изнесе основните фактори на надворешно-политичката ориентација на Југославија во 1929—1941 година. За профашистичките сили во Југославија во предвечерието на војната и судбината на Чехословачка реферираше Б. Глигоријевиќ.

М. Кропилак изнесе интересни податоци и согледувања за националното прашање во Чехословачка. Националната програма на комунистичките партии во 30-те години беше тема за која зборуваше Ј. Колејка. Ф. Филипиќ реферираше за КПЈ — КП Словенија и националното прашање. За врските на Словачката матица со културните установи во Југославија во 30-те години зборуваше М. Елијаш. Ф. Дудек ја третираше проблематиката за стопанскиот развој на буржоаска Чехословачка во периодот од 1929—1938. Ф. Кресал зборуваше за економската на Словенија по кризата во 1929 година. За особеностите на економската и социјалната структура во Босна и Херцеговина во периодот од 1931 — 1941 реферираше А. Хаџировиќ. М. Колар — Димитриевиќ изнесе интересни податоци и согледувања за темата: „Фа-

бриката за гуми и чевли на „Бата“ во Борово и нејзиното влијание на економско-социјалните односи во Југославија од 1931 — 1941 година. Вкупно беа пријавени 32 референти, но беа прочитани 26, другите не учествуваа на собирот.

Двапати дневно речиси по сите реферати се водеше богата и пријателска дискусија, во која беа изнесени нови податоци и согледувања.

Секој референт, како и дискусијата преставува нов значаен прилог во проучувањето на проблематиката што ја третираше. Целиот научен собир даде голем допринос во проучувањето на економската, општествената и политичката положба во Југославија и Чехословачка во 30-те години на XX век, време многу значајно за обете земји. Рефератите, во кои можат да се најдат и пропусти, се големо богатство со факти, аргументи и теоретски обопштувања, коишто можат да се користат, покрај другото, и за компаративни проучувања на историјата на народите на Југославија и Чехословачка. Посебно значајно и пофално е што во повеќето реферати и во дискусијата беше истакната и расветлена улогата на КП во борбата против сè поголемата опасност од фашизмот.

Овој научен собир на XV заседание на Југословенско-чехословачката комисија за историја се карактеризира со бројноста на рефератите, со нивниот добар квалитет, богатата дискусија и целосниот успех на целокупната работа. Се очекува рефератите да бидат објавени во посебен зборник или во списание, така што нивната вредност ќе се зголеми уште по-

веќе и ќе остане трајна. За тоа, според одлуката на Комисијата, ќе се погрижи чехословачката секција на Југословенско-чехословачката комисија.

На крајот Комисијата во својата завршна седница направи анализа на целокупната работа на XV заседание, даде соодветни оценки, донесе заклучоци и нова програма за идната работа, за што беше свечено потпишан и соодветен протокол. Покрај другото, Комисијата заклучи XVI нејзино заседание и нејзиниот научен собир да се одржи во Југославија во втората половина на 1982 година. Тема на собирот ќе биде

**СТОПАНСКИТЕ, ОПШТЕСТВЕНИТЕ И ЕТНИЧКИТЕ ПРОМЕНИ ВО ЈУГОСЛАВИЈА И ЧЕХОСЛОВАЧКА ОД XVI ДО СРЕДИНАТА НА XVIII ВЕК.**

Целокупната работа на XV заседание на Југословенско-чехословачката комисија за историја и особено нејзиниот научен собир и планот за идната соработка претставуваат значаен допринос во југословенско-чехословачката научна соработка. Таа уште еднаш ја потврди потребата и од такви форми на меѓусебни комуницирања.

Ристо ПОПЛАЗАРОВ